EUROPOS SĄJUNGOS
TEISINGUMO TEISMAS

PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 134/24
2024 m. rugsėjo 10 d., Liuksemburgas

Teisingumo Teismo sprendimas sujungtose bylose C-29/22 P | *KS ir KD / Taryba ir kt.* ir C-44/22 P | *Komisija / KS ir kt.*

Bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP): Teisingumo Teismas patikslino Sąjungos teismų jurisdikcijos apimtį

Teisingumo Teismas turi jurisdikciją vertinti veiksmų ar neveikimo, tiesiogiai nesusijusių su politiniais ar strateginiais pasirinkimais BUSP srityje, teisėtumą arba juos aiškinti.

KS ir KD, 1999 m. Kosove dingusių arba nužudytų asmenų artimi šeimos nariai, kreipėsi į Europos Sąjungos Bendrąjį Teismą. Byla susijusi su BUSP srityje vykdyta Europos Sąjungos civiline misija Kosove (*Eulex*). Bendrasis Teismas atmetė šį ieškinį dėl to, kad akivaizdžiai neturi jurisdikcijos jo nagrinėti. Išnagrinėjęs apeliacinius skundus, Teisingumo Teismas patikslino, kad Sąjungos teismai turi jurisdikciją vertinti BUSP priklausančių veiksmų ar neveikimo, kurie nėra tiesiogiai susiję su politiniais ar strateginiais pasirinkimais, teisėtumą arba juos aiškinti. Prie tokių veiksmų priskirtini, be kita ko, *Eulex Kosovo* priimti sprendimai dėl darbuotojų pasirinkimo arba kontrolės ar teisių gynimo priemonių nustatymo.

2008 m. Europos Sąjunga įsteigė civilinę teisinės valstybės misiją *Eulex Kosovo*, jai buvo pavesta, be kita ko, atlikti tyrimą dėl 1999 m. Kosove vykstant konfliktui padarytų nusikaltimų, asmenų dingimo ir nužudymo. 2009 m. Sąjunga įsteigė Žmogaus teisių peržiūros grupę, nagrinėjančią skundus dėl *Eulex Kosovo* įgyvendinant savo įgaliojimus padarytų žmogaus teisių pažeidimų.

Išnagrinėjusi KS ir KD skundus, ši peržiūros grupė padarė išvadą, kad 2015 m. lapkričio mėn. ir 2016 m. spalio mėn. buvo pažeistos įvairios pagrindinės teisės. 2017 m. kovo mėn. ši grupė užbaigė atitinkamą bylą, konstatuodama, kad *Eulex Kosovo* vadovas tik iš dalies įgyvendino jam skirtas rekomendacijas. KS pareiškė ieškinį Europos Sąjungos Tarybai, Europos Komisijai ir Europos išorės veiksmų tarnybai dėl deliktinės atsakomybės, be kita ko, už kelių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) nuostatų pažeidimus. 2017 m. gruodžio mėn. Bendrasis Teismas pripažino akivaizdžiai neturintis jurisdikcijos nagrinėti šio ieškinio[1].

Vėliau KS ir KD Bendrajame Teisme pareiškė naują ieškinį Tarybai, Komisijai ir Europos išorės veiksmų tarnybai. Jos prašė atlyginti žalą, kaip teigiama, patirtą dėl įvairių veiksmų ir neveikimo, visų pirma susijusių su per *Eulex Kosovo* misiją atliktais tyrimais. Be to, 2021 m. birželio mėn. KS ir KD pateikė prašymą imtis pasirengimo nagrinėti bylą priemonių, siekdamos, kad būtų pateiktas visas *Eulex Kosovo* operacijų planas. 2021 m. lapkričio mėn. Bendrasis Teismas dėl tos pačios priežasties atmetė ir šį ieškinį[2].

Išnagrinėjęs apeliacinius skundus, Teisingumo Teismas šiandien iš dalies panaikino šią Bendrojo Teismo nutartį ir grąžino jam likusią bylos dalį.

Jis priminė, kad BUSP įtraukimas į Sąjungos konstitucinę sistemą reiškia, kad pagrindiniai Sąjungos teisės sistemos principai taikomi ir šios politikos srityje. Tarp jų, be kita ko, yra pagarba teisinės valstybės principui ir pagrindinėms teisėms, t. y. vertybėms, pagal kurias reikalaujama, kad Sąjungos valdžios institucijoms būtų taikoma teisminė kontrolė.

Žinoma, nei Sutarčių ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos straipsniai, kuriuose įtvirtinta teisė į veiksmingą teisinę gynybą, nei rėmimasis pagrindinių teisių pažeidimais savaime nesuteikia pagrindo Sąjungos teismams pripažinti savo jurisdikciją. Be to, Sutartyse numatytas Teisingumo Teismo jurisdikcijos BUSP srityje apribojimas **nėra nesuderinamas su EŽTK garantuojama teise į veiksmingą teisinę gynybą**, nes Europos Žmogaus Teisių Teismas jau yra pripažinęs, kad galima konstituciškai riboti valstybės teismų jurisdikciją, kiek tai susiję su aktais, neatskiriamais nuo jos tarptautinių santykių palaikymo.

Vis dėlto aiškindamas Sutartis kartu su, be kita ko, teise į veiksmingą teisinę gynybą ir teisinės valstybės principais **Teisingumo Teismas konstatavo, kad jis turi jurisdikciją vertinti BUSP priklausančių veiksmų ar neveikimo, kurie nėra tiesiogiai susiję su politiniais ar strateginiais pasirinkimais, teisėtumą arba juos aiškinti.**

Nagrinėjamu atveju misijos *Eulex Kosovo* galimybė įdarbinti darbuotojus yra kasdienis valdymo veiksmas, susijęs su šios misijos įgaliojimų vykdymu. Taigi ***Eulex Kosovo* priimti sprendimai dėl šios misijos darbuotojų pasirinkimo nėra tiesiogiai susiję su jos politiniais ar strateginiais pasirinkimais BUSP srityje.**

Tokią pačią išvadą Teisingumo Teismas padarė dėl nuostatų, kuriose būtų numatyta **teisinė pagalba per peržiūros grupėje vykstančias procedūras**, nebuvimo. Be to, dėl peržiūros grupei suteiktų **vykdymo įgaliojimų** ar **teisių gynimo priemonių** dėl šios grupės konstatuotų pažeidimų nebuvimo Teisingumo Teismas konstatavo, kad sprendimas, ar šios misijos veiksmams ir neveikimui bus taikomas kontrolės mechanizmas, susijęs tik su vienu jos administracinio valdymo aspektu.

Teisingumo Teismas panašiai nurodė, kad tiek **taisomųjų priemonių**, kurios leistų ištaisyti peržiūros grupės konstatuotus pagrindinių teisių pažeidimus, tiek KD atvejo **kruopštaus teisinio tyrimo nebuvimas** reiškia, kad nebuvo imtasi individualių priemonių ir nėra tiesioginio ryšio su politiniais ar strateginiais pasirinkimais BUSP srityje.

Vis dėlto **misijai *Eulex Kosovo* suteikti ištekliai** ir sprendimas **panaikinti** jos **vykdomuosius įgaliojimus** yra tiesiogiai susiję su tokiais politiniais ar strateginiais pasirinkimais, todėl Bendrasis Teismas nepadarė klaidos, kai pripažino, kad neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl šios KS ir KD pareikšto ieškinio dalies.

PRIMINIMAS: Teisingumo Teismui galima paduoti apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo ar nutarties tik teisės klausimais. Paprastai sprendimo vykdymas dėl apeliacinio skundo nesustabdomas. Jei apeliacinis skundas priimtinas ir pagrįstas, Teisingumo Teismas Bendrojo Teismo sprendimą panaikina. Teisingumo Teismas gali pats priimti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima padaryti. Priešingu atveju, jis grąžina bylą Bendrajam Teismui, kuriam Teisingumo Teismo apeliacine tvarka priimtas sprendimas yra privalomas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

Visas sprendimo tekstas ir jo santrauka, jeigu rengiama, nuo paskelbimo dienos prieinami CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Stefaan van der Jeught ✆(+352) 4303 2170.

Likite su mumis!

[1] 2017 m. gruodžio 14 d. Nutartis *KS / Taryba ir kt.* (T-840/16).

[2] 2021 m. lapkričio 10 d. Nutartis *KS ir KD / Taryba ir kt.* (T-771/20).